

Zaandijk > Joodse onderduiker

DURLACHER (LORE)

Lore Zilly Durlacher (Duitsland, 3-12-1920 – Israël, 1991)¹

Lore Durlacher dook na haar ontsnapping uit kamp Westerbork onder bij de Zaandijkse familie Westrik, die ook andere joden aan onderdak hielp.

Duitsland

Lore was een uit Duitsland afkomstige Palestina-pionier, ook wel chaloetsa genoemd. Haar ouders hadden in de buurt van Mannheim twee schoenezaken en behoorden er tot de gegoede burgerij. Tot ontzetting van haar ouders ontwikkelde Lore zich in de jaren '30 tot zioniste. Op 24 augustus 1939, een week voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, reisde ze als vluchteling naar Nederland en belandte er in het joodse werkdorp te Wieringen. In 1941 ontruimden de Duitsers het werkdorp en vervoerden de honderden bewoners naar Amsterdam. Veel van deze Palestina-pioniers belandden al snel in Mauthausen, waar ze de dood vonden.

Apeldoornsche Bos

Lore Durlacher vond werk in het Apeldoornsche Bos, een joodse psychiatrische inrichting. Vlak voordat de inrichting in januari 1943 door de bezetter werd ontruimd -de bewoners zijn vervolgens vermoord-, vertrok ze daar. Ze belandde vervolgens in de illegaliteit en dook onder in Hilversum. Lore kwam tijdens de bezetting in kamp Westerbork terecht, maar wist daar uit te ontkomen. Ze werd, net als medepionier [Anna Sperber-Chlebowski](#)*, lid van de Westerweelgroep, die vluchtroutes voor joden opzette naar Zwitserland en Spanje. In die hoedanigheid was ze ook betrokken bij het bevrijden van joden uit Westerbork. Ze beschikte over een vervalst persoonsbewijs op naam van Els Rijndijk en had haar donkere haar geblondeerd.

Ontsnapping

Jo Spier was een van de gevangenen in Westerbork die door Lore Durlacher werden geholpen. Op 8 februari 1944 waagde hij met hulp van de Westerweelgroep een ontsnappingspoging, samen met twee joodse meisjes. "De volgende morgen om 6 uur werden wij opgehaald door Kurt Walter, een gevangene in Westerbork, die

Zaandijk > Jews in hiding

DURLACHER (Lore)

Lore Zilly Durlacher (Germany, 3-12-1920 Israel. 1991)¹

Lore, after her escape from the Westerbork Camp found a hiding place in the house of the Westrik family in Zaandijk, which helped other Jews as well by giving shelter.

Germany

Lore originally came from Germany and was a Palestine pioneer, a 'chaloetsa'. Her parents owned in the Mannheim area two shoe shops and belonged to the better off. To her parents' bewilderment Lore in the 1930s became a Zionist. On August 24 1939, a week before the outbreak of the Second World War, she travelled as a refugee to the Netherlands and ended up in the Jewish 'work village' in Wieringen. In 1941 the Germans evacuated the village and transported the several hundred inhabitants to Amsterdam. Many of these Palestine pioneers ended up in Mauthausen, where they perished.

Apeldoornsche Bos

Lore Durlacher found a job in the 'Apeldoornsche Bos', a Jewish psychiatric institution outside of Apeldoorn. Shortly before the occupation authority cleared the institution – the inhabitants were deported and killed – Lore left. She went underground and lived in hiding in the town of Hilversum. Nevertheless, she ended up in the Westerbork Camp, but managed to escape. Like her co-pioneer [Anna Sperber-Chlebowksy](#) she became member of the Westerweel group, which organized Jewish underground routes to Switzerland and Spain. In that role she also took part in operations that smuggled Jews out of Westerbork. She had a false identification card at her disposal, bearing the name of Els Rijndijk, and she bleached her dark hair.

Break out

Jo Spier happened to be one of the Westerbork prisoners who was helped by Lore Durlacher. On February 8, 1944 he risked, with assistance of the Westerweel group, a break out, together with two Jewish girls. 'Next morning at 6 we were picked up by prisoner Kurt Walter. He did illegal work in Westerbork and had contacts with a resistance group outside of the camp.

verzetswerk in Westerbork deed en contact had met een verzetsgroep buiten het kamp. Wij kregen van hem een vals pasje, passeerden met hem de OD [Ordnungsdienst] die bij de uitgang stond en werden buiten het kamp, buiten het zicht van de torens, opgevangen door twee verzetsmensen uit de Westerweelgroep. Ze hadden allebei een fiets bij zich. Die nacht had het gevoren, het had geijzeld, de heidepadjes waren glad en wij kwamen met één fiets te vallen en door het geluid dat wij maakten, kwam een marechaussee van de kampbewaking die op dat moment toevallig op weg naar zijn werk was, op ons af en poogde ons te arresteren. Hij werd echter door Lore Durlacher, dat verzetsmeisje, overtuigd dat hij ons moest laten gaan. Die marechaussee stond toe dat ik mij verwijderde en Lore bleef bij hem achter." De drie gevangenen en hun begeleiders wisten te ontkomen.

Echtpaar Westrik

De Amsterdamse Christina ('Tieneke') Johanna de Lange (Zeerijp, 9-6-1920, overleden in Amsterdam op 11-6-1984) bood tijdens de oorlog onderdak aan talloze joden, onder wie chaloetsa [Eva Fränkel](#)* en Lore Durlacher. In de zomer van 1943 verbleef Lore bij het gereformeerde echtpaar Frans Westrik (Den Haag, 12-3-1886) en Evertje Westrik-Seijmonsbergen (Zaandam, 29-7-1897). Die woonden met hun dochter Corrie aan de Zaandijkse Lindenlaan 28. Daar zaten toen ook [Isidor en Erna Berliner](#)* ('oom Jan en tante Elly') met hun dochter Doris ondergedoken.

Grüne Polizei

Frans Westrik beschreef jaren later zijn oorlogservaringen en noemde daarin ook Lore. "Zij noemde zich Els Rijsdijk, was Hollandse, een blonde verschijning en in het bezit van een vervalst persoonsbewijs. Zij was een- of tweemaal aan de Grüne Polizei ontsnapt, hoe zij bij ons te land kwam kan ik me niet herinneren. Zij was onze logé, bewoog zich volkomen ongedwongen, lag b.v. in de tuin onverschrokken te zonnen."

Politie-agenten

"In de nacht echter van donderdag, de 26e augustus [1943], op vrijdag, werd er om half twee gebeld. Toen ik uit het raam keek waren daar twee Hollandse politie-agenten met bevel open te doen. Naar achteraf bleek was de ene een N.S.B.-er, genaamd [J.] Bloemsma, wonende Tulpstraat [9] Koog, de naam van de andere is me nooit bekend geweest."

Nachtpon

We received from him a false permit, passed with him the men of the OD (Ordnungsdienst/ Security Force) who were standing at the exit, and outside of the camp, out of sight of the watch towers, were cared for by two resistance fighters of the Westerweel group. Both of them had a bicycle. That night there had been glazed frost, the moor tracks were slippery and we came down with one of the bikes. Because of the sound we made a member of the Westerbork military police, heading for his work, by coincidence was alarmed and tried to arrest us. Lore Durlacher, that resistance girl, convinced him to let us go. He permitted me to disappear, and Lore stayed with him." The three prisoners and their guides succeeded in escaping.

Mr. and Mrs. Westrik

In Amsterdam Christina ('Tieneke') Johanna de Lange (Zeerijp, 9-6-1920 – Amsterdam, 11-6-1984) gave shelter during the war to countless Jews, among them chaloetsa [Eva Fränkel](#)* and Lore Durlacher. In the summer of 1943 Lore stayed with the re-reformed couple Frans Westrik (Den Haag, 12-3-1886) and Evertje Westrik-Seijmonsbergen (Zaandam, 29-7-1897). Together with daughter Corrie they lived in Zaandijk, Lindenlaan 28. In the same time [Isidor and Erna Berliner](#)* ('uncle Jan and aunt Elly') and their daughter Doris were in hiding with the Westriks.

Grüne Polizei ('Green Police')

Several years after the war Frans Westrik wrote down his experiences and described Lore. 'She called herself Els Rijsdijk and made a very Dutch, blond appearance. She had got a false identity card. One or two times she escaped from the Grüne Polizei. How she landed in our family I don't remember. She was our 'over-night guest', behaved care-free and took e.g. a sun bath in the garden'.

Policemen

'In the night of Thursday August 26 [1943] on Friday a bell ringed on half past one. I looked out of the window and saw two Dutch policemen, ordering me to open the door. Later, one of them proved to be a N.S.B.-er [Dutch nazi], with the name [J.] Bloemsma, Tulpstraat [9] Koog. The name of the other I never got to know'.

Night gown

"Te gauw ging ik naar beneden om open te doen. Zij zeiden een Joods meisje bij ons te zoeken en zonder een woord te zeggen viel ik op een stoel neer in de voorkamer. In een zeer korte spanne tijds hadden moeder en Els kans gezien het echtpaar en Doris in hun resp. schuilplaatsen te werken. Els had het echtpaar voor haar rekening genomen en het bed op zolder recht gelegd en Moeder Doris in de kast gestopt. Juist was zij daarmee klaar, toen Bloemsma al in de slaapkamer verscheen en wilde weten wat Moeder in die kast deed. Nu dat was heel eenvoudig, n.l. haar peignoir pakken. Bij inspectie van die kast ontdekten zij ook niets bijzonders. Els kwam van de trap af en op de vraag wat zij daarboven moest doen, antwoordde zij heel gevat: 'Man, 't is zo warm en ik lag gewoon in m'n broek in bed, ik ben even een nachtpon wezen halen, want ik kan zo ongekled toch niet voor jullie verschijnen'."

Ondervraging

"Eindelijk dachten zij in Corrie het gezochte jodenkind te hebben ontdekt! Wat zij niet zagen was, dat voor haar bed twee stellen kleren opgeborgen waren en ook twee paar schoenen. Ofschoon wij konden aantonen, dat Corrie onze eigen dochter was, niets hielp en we moesten beiden mee naar het politiebureau in Zaandam." Frans en Evertje Westrik werden flink ondervraagd, maar lieten niets los. De volgende ochtend werden ze op vrije voeten gesteld.

Echtpaar Rijpstra

"Els had die nacht direct de leiding in handen genomen. Oom Jan was de wanhoop nabij en Els had bedreigd alle lichten aan te steken als hij niet kalmeerde. Voor Doris vond zij een ander onderkomen." Dat was tijdelijk bij Bart Rijpstra (Leeuweradeel, 27-6-1912) en diens vrouw Wijtske (Leeuwarden. 19-1-1915). Die woonden aan de Zaandijkse Meidoornstraat 2 en herbergden wel vaker joodse onderduikers. "Ook voor Oom Jan en tante Elly hebben wij na verloop van tijd een ander onderkomen gezocht en gevonden."

Israël

Na de oorlog trouwde Lore met Aaron Grün, een lid van de Joodse brigade. Ze vertrok met hem naar Israël, waar ze als verpleegster in een kinderdorp werkte. Aaron nam de familienaam Goren aan. Lore noemde zich voortaan Orah.

'Too quick I rushed downstairs and opened the door. They were looking for a Jewish girl in our house, they said, and speechless I sank in a chair in the front room. In a very short period of time mother and Els had managed to get the couple and Doris into their hiding places. Els had taken responsibility for the parents and had straightened up the bed in the attick, while mother was putting Doris in a closet. She just had finished when Bloemsma appeared in the sleeping room and wanted to know what mother was doing. But that was quite simple: getting her dressing gown. Inspection of the closet didn't lead to any special discovery. When Els came down the stairs and was asked what she was doing upstairs, she answered sharply: 'Boy, it 's terribly hot and I lay in bed in my shorts only, so I went up to get a night gown, I can't appear undressed before you'.

Interrogation

'Finally, seeing Corrie they assumed to have found the Jewish child they were looking for! What the two men missed was the fact that in front of her bed two pair of clothes and two pair of shoes had been stowed away. Although we could prove that Corrie was our own daughter, they didn't give up and both of us had to go with them to the police office in Zaaandam'. Frans and Evertje Westrik were severely interrogated but didn't give anything away. Next morning they were set free.

The Rijpstra couple

'That night Els had taken the lead immediately. Uncle Jan was in despair and Els had threatened to switch on all the lights if he wouldn't calm down. For Dorris she found another shelter'. That was at the house of Bart Rijpstra (Leeuweradeel, 27-6-1912) and his wife Wijtske (Leeuwarden. 19-1-1915). They lived nearby in the Meidoornstraat 2, Zaandijk, and took often Jews in hiding. 'For uncle Jan and aunt Elly after some time another hiding place was looked for and found.'

Israel

After the war Lore married Aaron Grünbaum, member of the Jewish Brigade. She departed with him to Israel, where she worked as a nurse in a children's village. Aaron adopted Goren as the new family name. Lore called herself from now on Orah.

¹ Informatie van Henk Krigeer uit Zaandam (30-8-2009), Corrie Groot-Westrik (2007) en H.C. Oroszlan-de Jong (2008); *Rechtvaardigen onder de Volkeren*; Abuys, G. e.a. *Een gat in het prikkeldraad. Kamp Westerbork - ontsnappingen en verzet*; www.westerweel-hechaluz-group.com

Laatste bewerkingsdatum: 2012-02-28

¹ *Informations by Henk Krigeer from Zaandam (30-8-2009), Corrie Groot-Westrik (2007) and H.C. Oroszlan-de Jong (2008); Rechtvaardigen onder de Volkeren (Righteous among the Nations, Dutch edition); Abuys, G. e.a. Een gat in het prikkeldraad. Kamp Westerbork - ontsnappingen en verzet (A hole in the barbed wire. Westerbork Camp - escapes and resistance); www.westerweel-hechaluz-group.com*